

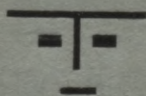
7
L 795

EM. MELNGAIĻA VĀRDĀ NOSAUKTAIS
MĀKSLAS NAMAS

4
L 795

P. LIVŠICS

TEATRA GRIMS

1 9 5 6

L $\frac{7}{795}$

L

E. M. MELNGAIĻA VARDĀ NOSAUKTAIS
TAUTAS MĀKSLAS NAMS

P. LIVŠICS

Maskavas Valsts Akademiskā Mazā teatra
mākslinieks-grimētājs

TEATRA
GRIMS

18

1 9 5 6

Part 64

~~5675448~~

0309056599

П. ЛИВШИЦ
ТЕАТРАЛЬНЫЙ ГРИМ

Lomas tēlotāja radošais darbs, veidojot skatuves tēlu, ļoti sarežģīts. Viņam jāiedziļinās lugas saturā, jāpārdomā un jāizprot tās ideja, jāizprot sava varoņa domas, jūtas, rīcība, iztēlojoties līdz visniecīgākajiem sikumiem, kāds viņš izskatās, kā viņš uzvedas, un patiesi tas jāparāda skatītājiem.

Spilgta skatuves tēla radīšanā liela nozīme ir prasmīgi un ar labu mēra sajūtu pielietotam grimam.

Ļoti svarīgi, lai grimis būtu pareizs, t. i., lai tas precīzi atbilstu tēla traktējumam un palīdzētu lomas tēlotājam visā pilnībā atsegt lugas izrādes ideju.

Aktierim, skatuves tēla radītājam, dziļi un vērīgi jāielūkojas cilvēku dzīvē, taču viņam nevajag tvert no tās visu, kas pagādās, bet jāatšķir un jāizceļ tipiskais — tas, kas raksturīgs daudziem cilvēkiem, nevis kādam atsevišķam īpatnim. Tātad jāizraugās tipisks grimis, kas saistīts ar attiecīgās darbības personas raksturu, dzīves veidu, nodarbošanos, vecumu.

Ievērojamais krievu aktieris A. B. Ļenskis savās «Piezīmēs par mimiku un grimu» rakstīja: «Manuprāt, aktierim jāradinās vienmēr un visur novērot. Ja viņš ar kādu sarunājas, raugās kādā sejā, — neko viņš nedrīkst palaist garām neievērotu, nesalīdzinājis ar savu seju, nenoskaidrojis sev, ar ko paša vaibsti atšķiras no svešā, nepielāgojis sev domās otra matu sasukājumu utt., neapsvēris, kas no tā varētu iznākt — kāda fizionomija, t. i., vai viņam pieder tas un tāds grimis un vai viņš spēj apgūt visu, kas aplūkojamās personas mimikā raksturīgais. «Nekas par to, ka izšķīries ar šo personu, sācis citu novērot, viņš pirmo piemirsis; gan nāks brīdis, kad reizi vērotā seja ar visām tās īpatnībām atplaiksnīsies atmiņā, kaut aktieris arī vairs nevarētu pateikt, kur un kad viņš to redzējis, un vai maz kādreiz redzējis. Šo savu «iespaidu rezervi» aktieris noteikti izmantos. No visiem viņa novērotiem tipiemi izveidosies grupas, un no šīm grupām tad vispārinājot un saskaņā ar autora māksliniecisko ieceri aktieris veidos attēlojamo personu ārējos veidolus.»

Pēc tam, kad atrasts tāds grimis, kas vislabāk un pilnīgāk spēj izteikt tēla saturu, var palīdzēt atsegt izrādes ideju, aktierim jāprot grimis tehniski pareizi pielietot, «nogramēties» — jāzina, kā uzliet krāsas, kā pielīmēt bārdu, kā uzliet parūku.

Nemākulīgi un nevietā pielietots grimis var būt traucējošs, pat kaitīgs.

Krāsas uz sejas jāliek cik vien iespējams maz, citādi rodas iespajds, ka seja uzkrāsota. Vienmēr jāatceras, — jo mazāk seja krāsota, jo tā būs dzīvāka, izteiksmīgāka. (Izņēmums varētu būt vienīgi tādā gadījumā, ja gados pavecākam aktierim jātēlo jauns cilvēks, tad ar biežāku grimu jāmēģina nolīdzināt grumbas utt.) Grima pielietošana lielā mērā atkarājas no attāluma, kāds starp skatītājiem un aktieriem. Ja atstatums neliels un apgaismojums spēcīgs, pietiek ar ļoti maīgu grimu. Ja apgaismojums vājš un atstatums starp skatītājiem un aktieriem prāvāks, grimam jābūt spilgtākam.

* * *

Vispārējais jēdziens par grimu ietver sevī: grima krāsas, uzlīmējumus (ūsas, bārda, vaīgu bārdas), lipinājumus (deguni, zodi utt.) un parūkas, t. i., visus tos izteiksmes līdzekļus, ar kuriem aktieris var pārveidot savu seja. Grimam nepieciešami sekošie piederumi: grima krāsas, tušējamie irbuļi, otas, mastika, vazelins (noder arī tīrti, kausēti, nesāliti cūku tauki), pūderis (kartupeļu milti), laka, vate, dvielis, linu vai kokvilnas lupatiņas (grima notīrišanai), pūderslotiņa (liekā pūdera noņemšanai ļoti ērta ir zaķa ķepiņa), spogulis. Grima piederumi jātur kārtībā un tīrībā, jāsarģa no putekļiem, citādi, tos lietojot, var rasties ādas iekaisums. (Vēlams, lai katram aktierim būtu savi grima piederumi.)

Ja ar grimu noklājama visa seja (ar pamattoni), tad to izdara ar pirkstiem. Tāpat ar pirkstiem uzziē sārtumu (sarkano krāsu), noklāj deguna sāndaļas, acu dobumus — vārdū sakot, grimē visas tās vietas, kas neprasa smalkas linijas. Bet uzacis, acis, grumbas ar pirkstiem nenogrimēsi, te lietojami tušējamie irbuļi. Parasti tos pārdod kopā ar grimu. Bet ja tušējamie irbuļi nebūtu dabūjami, tos viegli var pašū pagatavot.

No papīra izgriež figuru nošķeltas trapeces veidā un sārītina starp plaukstām, sākot ar platāko galu. Saurāko malu no apakšas pielīmē.

Bārdas, ūsu un vaīga bārdū pielīmēšanai lieto balto sandaraka spirta laku Nr. 9 (vai vienkāršo balto laku sabiezinoš, izšķidinoš viņā kalijoniju), ko pārdod kopā ar grimu piederumiem. Šī laka ir ļoti lipīga, ātri žūst, viegli nolirāma ar vazelinu (vai vēl labāk ar benzīnu) un viegli atlupināma no uzlīmējumiem.

Kā jāgrimējas

Lai prastu pareizi grimēties, aktierim labi jāpazīst sava seja, jāzina tās labās īpašības un trūkumi. (Jāzina sejas anatomiskā uzbūve, jāizpētī, kur kauli, kur dobumi — izciļņi, jāzina arī savas sejas muskuļu kustība, lai mimiku varētu saskaņot ar grima veidojumu).

Reizēm notiek tā, ka dzīvē interesanta seja no skatuves, kad tā nogrimēta, izskatās neglīta, nepareiziem pantiem. Vainīgs grimētājs, kurš nav izpētījis savas sejas dabiskās dotības un nav mācējis grimu pareizi pielietot. Kur viņam vajadzēja aplēpt trūkumus un pasvītrot pievilcīgās īpašības savā sejā, viņš tieši otrādi — pasvītvoja trūkumus. Piemēram, būdams ar kalsnu seju, viņš vaigus nepārvērta vis apaļākus, bet gan šaurākus, vai — ar nepareizi izlīdzinātu sartinājumu sabojāja savu pareizi veidotā deguna formu utt.

Ja aktieriem ir pareizi sejas panti, tad tie jāpadara tikai vēl izteiksmīgāki: viegli nosārtinot vaigus, izceļot uzacu, lūpu līnijas, uzpūderējoties.

Pirms grimēšanās seja viegli jānoziež ar ļoti plānu kārtu vazelīna, jo tas pasargā ādas poras, neļaus tām piesērēt ar grimu un, otrkārt, palīdz grimu līdzināt noklāt. Pēc izrādes grimu noņem ar vazelīnu vai ar citu kādu taukvielu (piem., nesālītiem, kausētiem cūku taukiem), rūpīgi vairākkārt ādu noslaukot ar tīru lupatiņu vai vati. Pēc atgrimēšanās seju nomazgā siltā ūdenī ar ziepēm.

Tagad apskatīsim, kādā secībā veicamas dažādās grimēšanās izdarības.

Parūkas uzlikšana

Vīriešu parūkas ir divējādas: bez pieres un ar pieri. Parūkas ar pieri uzliekamas pirms grimēšanās.

Iekams uzliek parūku, paša mati jāsasukā tā, lai tie nelien laukā no parūkas apakšas un lai nesagroza tās formu.

Garos sieviešu matus atsukā atpakaļ, pārdala pakausī uz pusēm un aptin visapkārt galvai. Matu šķipsnu galus piesprauž ar nelielām matadatām.

Parūku uzliek, saņemot to aiz pakauša daļas un uzvelkot virzienā no pieres uz pakausi un pa deniņiem uz leju.

Ja parūka par lielu, to pakausī sasprauž ar adatu vai iešuj.

Parūkas malas — pie pieres un pie deniņiem — pielīmē ar laku, bet parūkas pieri noklāj ar pamattoni (sk. zemāk), lai tā neatšķirtos no dabiskās pieres un lai parūkas un pieres robeža nebūtu samanāma. Pēc tam sāk sejas grimēšanu.

Sieviešu parūkas un parūkas bez pieres uzliek tad, kad seja jau nogrimēta.

Pamattonis

Grimēšanos sāk, noklājot seju un daļu kakla ar plānu kārtu pamattona*, krāsu ar pirkstiem vienmērīgi izlīdzinot.

Pamattonim grimā ir izšķirēja nozīme. Pēc sejas krāsas nosaka veselības stāvokli, cilvēka vecumu, vai strādā viņš svaigā gaisā vai slēgtās telpās utt. Ja cilvēkam, ko jūs spēlēsit, jāizskatās veselīgam, iedegušam, — pamattonim jāpiejauca klāt gaiši sarkanā krāsa vai bakans un pāri jānoklāj sārtināmais. Turpretim, ja seja jāizskatās slimīgai, bālai, pelēcīgai, tad pamattonim piejauca klāt brūno vai zili pelēko krāsu.

Grima krāsu izvēle un sajaukšana

Katrs raksturīgs grims galvenos vilcienos veidojas no trim krāsu niansēm:

1) pamattona krāsas, 2) sejas iedobumu un grumbu krāsas (tumšākas par pamattoni), 3) sejas izciļņu krāsas (gaišākas par pamattoni).

Pirmais jautājums, kas nodarbina iesācēju grimēšanās mākslā ir: kādas grima krāsas man izvēlēties, kādu pamattoni, kādu krāsu iedobumiem, grumbām, kādu izciļņiem?

* «Pamattonis» ir visnepieciešamākās grima krāsas: gaišā un tumšā miesas krāsa (Nr. 1 — bālai sejai, Nr. 2 jaunai un Nr. 3 vecai sejai). Pamattonis jāliek vienmēr, jo citādi grūti izvēlēties krāsas. Virs pamattona liek sārtumu (tāpat ar pirkstiem). Pēc tam iegrimē acis. Tad krāso lūpas. Visbeldzot nopūderējas.

Aplam būtu, ja mēģinātu rekomendēt visos gadījumos vienādas, standarta krāsas. Krāsu izvēle atkarīga no lomas rakstura un aktiera sejas īpatnībām. Lomas tēlotājam jāzina pašam, ko izvēlēties, par kādu krāsu izšķirties. Pie tam viņam obligāti jāzina dažādo krāsu savstarpējā atbilstība. Krāsas pilnīgi atkarīgas no pamattoņa. Lai kāds būtu grīms, visām trim krāsām — pamattonim, iedobumu un izciļņu krāsām — vienmēr jābūt izturētām vienā tonī, ko tikai pavājina vai pastiprina.

Jāzina, ka tīrā veidā grīma krāsas pielietojamas ļoti reti, — vajadzīgās nokrāsas gandrīz vienmēr var dabūt, krāsas samaisot.

Ja pamattonis izvēlēts iepelēki dzeltenīgs, tad iedobumiem un grumbām krāsa sagatavojama no brūnās un pelēkās vai zilās krāsas. Ja grib toņa nokrāsu mīkstināt, jāpiejauc pamattonis, ja grib to pastiprināt — jāpiejauc sarkanā krāsa (bakans).

Ja pamattonis ir iesarkani brūns, iedobumu un grumbu krāsu sagatavo, sajaucot bakanu ar brūno krāsu, klāt vēl pievienojot pamattoni.

Krāsa sejas izciļņiem pirmā gadījumā iegūstama, piejaucot pamattonim dzeltenu krāsu, otrā gadījumā — piejaucot rozā krāsu.

Iedobumi un izciļņi

Bieži vien grimēšanās nolūks ir pārveidot sejas formu, padarot to platāku vai šaurāku, līdzenāku vai grumbaināku, pārgrozīt deguna, mutes, zoda, vaigu formu utt.

Lai pārveidotu sejas formu, galvenā uzmanība jāpievērš sejas dobumiem un izciļņiem. Visas gaišās krāsas, uz sejas noklātas, izceļ tās vietas, kur tās uztrieptas, radīdamas izciļņa iespaidu. Pie gaišajām krāsām pieder: baltā krāsa, gaiši rozā un tumši rozā, arī dzeltenā.

Visas tumšās krāsas rada iedobumu iespaidu. Pie tumšajām un ēnu krāsām pieder brūnā, tumši zilā, bakans un sarkanā.

Taču, lai dabūtu ēnas un iedobumus, nepietiek ar to, ka uzliek tumšas krāsas otas triepienu, tāpat kā pretējo panākt — dabūt gaišu plankumu vai izcilni — nevar ar to vien, ka uzliek gaišas krāsas triepienu. Vienīgi rūpīgi iztušējot (tas ir, ar vieglām pārejām) divas dažādas krāsas, pakāpeniski tās izlīdzinot, var panākt izciļņu un iedobumu iespaidu. Vājam cilvēkam taču

līdz ar grumbām un iekritušajiem vaigiem (tas ir, padziļinātiem iedobumiem) sejā izveidojas arī savi izciļņi — izceļas vaigu kauli, zods, ādas grumbas (pierē).

Grima krāsai, ko izvēlas iedobumu veidošanai, jāatbilst sejas krāsas pamattonim. Ja pamattonis ir iepelēki dzeltenīgs, var iedobumus izveidot, gleznojot ar tīru brūno krāsu, vai brūno jaucot ar bakanu, bakanu sajaucot ar tumši zilo vai pelēko krāsu.

Turklāt vienmēr jāpatur prātā tas, ka iedobuma centram jābūt tumšākam, tas ir, padziļinātam, bet ēnojumu malām jābūt rūpīgi izlīdzinātām, notušetām gandrīz līdz izzušanai, nemanāmi pārējot gaišajā krāsā, kas iezīmē sejā izciļņus.

Arī sejas izciļņiem grima krāsa jāizvēlas tāda, kas atbilstu sejas krāsas pamattonim. Tā kā iedobumus grimē ar tumšāku krāsu nekā pamattonis, tad izciļņi veidojami ar gaišāku krāsu nekā pamattonis (ar ko noklāta visa seja), ievērojot turklāt to, lai pats izciļņa centrs būtu vēl gaišākā krāsā.

Katram, kurš iecerējis kādu grimu, vajag būt ļoti vērīgam, novērojot un izpētījot sejas, ko gadījies skatīt apkārtējā istenībā, un iegaumējot to, kā šajās sejas izvietojušies gaišie un tumšie plankumi un ēnas, reljefās un iekritušās vietas.

Sejas sārtināšana — sarkanā grima uzlikšana

Pēc tam, kad seja noklāta ar pamattoni, uzliek sārtumu — sarkano grimu. To darot, jāatceras, ka sarkanā krāsa ir arī ēnojumu krāsa, to pielietojot, var panākt iedobumu iespaidu.

Lai platu, apaļu seju pārveidotu par šauru, ar sarkano grimu (sārtumu) noklāj vaigu daļas, kas ir tālāk no deguna un tuvāk ausīm, grima krāsu iztušējot uz leju pāri visam vaigam. Turpretim, ja ar šauru seju grib panākt platas, pilnīgas un apaļas sejas iespaidu, sarkano grimu liek uz vaigu augšējām daļām tuvāk acīm un viegli nosārtina arī zodu. Sārtums jānoklāj nevienmērīgi, malās to rūpīgi iztušējot līdz izzušanai.

Zīmējumā (sk. zīmējumu Nr. 1) parādīts, kā uzliekams sarkana grims, atkarībā no tā, vai atveidojama pilnīga vai vāja seja. Blīvākais svītrojums apzīmē vietas, kas noklājamas ar blīvāku sarkanā grima kārtu.

Zīm. 1

Deguna grims. Ar deguna formas pārveidošanu var lielā mērā pārvērst sejas izteiksmi, izskatu.

Degunu grimējot, lieto sārtināmo krāsu. Ja deguns pārveidojams taisnāks vai šaurāks, deguna muguriņu viegli izgaismo, bet deguna sānus un nāsis noēno — noklāj ar ēnojamo krāsu (sk. 2. zīmējumu). Un otrādi — ja šauram degunam jāizskatās plātākam, — jāizgaismo deguna sāni. Radīt citas formas deguna iespaidu vienīgi ar grima krāsu palīdzību var tikai tad, ja aktiera deguns tikai nedaudz pārveidojams, lai dabūtu vajadzīgo formu. Pārējos gadījumos izmantojami uzlipinājumi.

Zīm. 2

Uzlipinājumi. Lipināmos degunus veido no specialas degunķītes vai gummozas plākštera (dabūjams aptiekās). Degunu uzlīmē pirms sejas grimēšanas. Krietni rokām izmicīto gummozu izveido aptuveni tādā formā, kāda vajadzīga, pieliek pie deguna, nolīdzina malas, kamēr tās pielīdzinātas degunam. Gummoza pielīp pie ādas pati bez jebkādas līmes vai lakas palīdzības. Kad gummoza jau uz deguna, izmodelē vēlamo formu līdz galam. Pēc tam degunu noklāj ar pamattoni.

Lai gummoza nepieliptu pie pirkstiem degunu līmējot, rokas jāsaslapina ar ūdeni vai ar kādu taukvielu.

Lielus degunus var darināt no vates. Dara to šādi: degunu nosmērē ar laku, ņem vajadzīga lieluma vates gabalu, viegli

piesūcina ar laku un pielipina pie deguna. Tad ar ūdeni saslapi-
nātiem pirkstiem izmodelē lipinājumam vajadzīgo formu. Vēlamā
formā izveidotā deguna virsmu mazliet apslapina ar ūdeni un
noklāj ar pamattona krāsu, kas atšķaidīta vazelinā. Pēc tam de-
gunu iekrāso vajadzīgā tonī un nopūdere.

Acu un uzaču grims. Acīm un uzacīm sejas izteiksmē ir vis-
lielākā nozīme. Tāpēc acu (pareizāki — acu iedobumu) grimē-
šana jāizdara sevišķi rūpīgi. (Acu grimēšanai lieto smalku otu
vai tušējamo irbuli. Jāatceras, ka nekad nevajag acis izgrimēt
pārāk asi.

Acu pamatizzīmēšana notiek šādi: uz katras acs apakšējā
plaksta zem pašām skropstām novelk vieglu ēnu, ko iztušē ar
pirkstu vai otiņu tā, lai nebūtu saskatāma novilkta svītra. Pēc
tam noēno katras acs augšējo plakstiņu virs skropstām).

Acu grima krāsa jāizvēlas atkarībā no lomas tēlotāja matu
krāsas. Jo gaišāki mati, jo maigākām jābūt acu izgrimējuma,
ēnojuma līnijām. Jaunā sejā ēnojuma līnijai nav jābūt platākai
par $\frac{1}{2}$ cm. Tūlīt zem pašām skropstām tā biezāka, bet pakāpe-
niski izzūd, līdz top nemanāma. Gaišmatim acu dobumi izēno-
jami ar gaiši zilu krāsu, šatenam un tumšmatim — ar brūnu un
melnu krāsu.

(Jāatgādina, ka acu dobumus ēnojot, jābūt ļoti uzmanīgam,
jo ar neuzmanīgu vai nemākulīgu acu izgrimēšanu var panākt
slimīgu, iekritušu acu iespaidu.)

Ja aktieris tēlo jaunu cilvēku, tad laukumīnš starp augšējo
plakstu un uzacīm viņam viegli jānoklāj ar sārtināmo krāsu
(gaiši sarkano krāsu).

Acis grimējot jāievēro, kāda ir acu uzbūve. Jo dziļāk acis
guļ, jo vājāk tās jāizgrimē.

Ja apaļas nelielas acis būtu jāpalielina, tad ēnojuma svītra
zem apakšējām skropstām jānovelk garāka — tālāk par acs
spraugas ārējo kaktiņu un otrādi — ja grib acis padarīt apaļas
vai samazināt, ēnojuma līnija jānovelk īsāka par skropstu
līniju.

Veca cilvēka sejā acu dobumus noēno, ietumsina, bet plakstus
izgaismo ar pamattoni $\frac{1}{2}$ cm platumā.

Uzaču krāsa izvēlama atkarībā no matu krāsas (bet tai no-
teikti jābūt nedaudz tumšākai par matu krāsu, nekad tomēr ne-
lietojot gluži melnu krāsu).

Sirmas uzacis dabū, tās ieziežot (pret spalvu) ar baltu
krāsu. Biezas veča uzacis var izveidot, pielietojot uzlīmējumus.

Mutes grimis — lūpu līniju pārveidošana. Lūpu tāpat kā pārējo sejas daļu grimam jāatbilst lomas raksturam. Ja aktiera lūpas atbilst atveidojamās sejas raksturam, tās tikai mazliet iekrāso ar sarkano krāsu (karminu) viņu dabiskajās robežās. Mutes formu pārveido, mainot krāsojuma robežas. Ja loma prasa, lai tēlotāja lūpas būtu biežākas, mute lielāka, vai otrādi — lūpas plānākas, mute mazāka, tad lūpas nosedz ar pamattoni un virs tā ar sarkano krāsu izveido vajadzīgo formu.

Muti palielina, pagarinot lūpu kaktiņu līniju mazliet uz vaigu rēķina.

Muti samazina, noziežot lūpu kaktiņus, tuvinot tos vienu otram.

Lai lūpas izskatītos biežākas un atkārušākas, tās jānoklāj ar sarkano krāsu pāri dabiskajai robežai, bet uz iekšpusi lūpas jāizgaismo ar gaišo miesas krāsu. (Lūpa izskatīsies atkārusies, ja zem tās pavilks ēnu.)

Ja grib izveidot vecīgas mutes lūpu līnijas, — lūpas nosedzamas ar pamattoni un tad izzīmējama vajadzīgā forma, zīmējuma konturas novelkot ar ēnojuma krāsu.

Grimējot lūpas, jāpatur prātā arī tas, kāda katras krāsas īpašība: — ar kurām krāsām var radīt iedobuma, iegrimuma iespaidu, ar kurām — izcilņa iluziju.

Lai radītu bezzobainas mutes iespaidu, — tēlotājam savi zobi jānosēd ar plānu kārtiņu izmīcīta piķa (kurpnieku piķa) vai jānoklāj ar melno spirta laku.

Grumbas. Grumbas (krunkas) ir ādas krokas, izvagojumi, kas ceļas no pastāvīgi atkārtotas sejas muskuļu savilkšanās. Ja cilvēks bieži ir slīktā omā, staigā apkārt saīdzis, sarauktām uzacīm, tad viņa pierē izveidojas gareniskās grumbas. Bēdu piemeklētam cilvēkam, kurš daudz raudājis, grumbas sarodas ap muti.

Vairums grumbu sejā parādās pakāpeniski, līdz ar cilvēka novecošanos. Jo vecāks cilvēks, jo grumbas kļūst dziļākas un to skaits palielinās. «Vecuma grumbas» sagrupējas galvenokārt uz pieres, ap acīm un ap muti, pārveidodamas sejas formu, izteiksmi.

Lai ar grima palīdzību radītu grumbas, nepietiek ar to, ka ar ēnojumu krāsu sejā iezīmējam tumšu svītru*. Grumba ir

* Grumbu izveido šādi: pa līniju, kur jāiet ādas krokai, novelk ar vajadzīgo ēnas krāsu asu svītru. Svītru iztušē izcilņa virzienā. Jo plātāk iztušēs ēnu, jo lielāks būs izcilnis un otrādi.

kroka, vadziņa, — gan šaura, sekla, bet kas tāpat kā jebkura kroka, iedobums, nav iespējama bez paralela izciļņa, izliekuma; un tādēļ, zīmējot grumbas, jāizceļ izciļņi, tas ir: virs iezīmētās grumbu līnijas un starp tām jānoklāj gaišā krāsa, gaišāka par pamattoni. Nav nozīmes ievilkt sīkas svītras un grumbiņas: skatītājs tās tik un tā nesaredzēs, būs tikai velti notraipīta seja.

Grima radītās grumbas visnotaļ atkarīgas no mimikas, no tā, kāda vaibstu spēle tiks prasīta šīnī vai citā izrādē. *«Ja veca cilvēka loma jātēlo padzīvojušam aktierim, tad pietiek, ja aktieris iezīmē vai nu visas savas grumbas, vai tikai tās, kas attiecīgajai lomai visatbilstošākās.

Ja pavecus cilvēkus nākas tēlot gados jaunam aktierim, dabiski, ka viņam sejā jāievelk grumbas ar grima palīdzību. Kā šīnī gadījumā rīkoties?

Sēdot pie spoguļa un izdarot ar seju dažādas mimiskas kustības, aktieris viegli var pārlicināties, kādā veidā dažādos gadījumos viņa sejā veidojas grumbas. Šīs iespējamo grumbu vietas aktierim jāpatur prātā un grimējoties jāiezīmē.»

Pūderis. Pēc tam, kad grimēšanās pabeigta, visas nogrimētās vietas — seja, kakls, rokas — viegli jānopūderē. (Pūderējas vai nu ar pūderslotiņu, vates piciņu vai zaķa ķepiņu, kas sevišķi noder liekā pūdera noņemšanai.) Pūderis novērš sejas spīdumu un mīkstina asākās grima līnijas. Ir labi, ja pūderis atbilst grima pamattonim, tas ir, ja gaišam grimam pieskaņots arī gaišs pūderis, bet vecu ļaužu grimam un saules nodeguma atdarināšanai — tumšs pūderis.

Krāsainu pūderi var pagatavot paši: parastam pūderim pieber klāt sausu izsijātu krāsu vajadzīgajā tonī, pamatīgi sajaucot abus.

Ja vajag rādīt nosvīdušu seju, to pēc nogrimēšanās nepūderē (grims spīd pats par sevi).

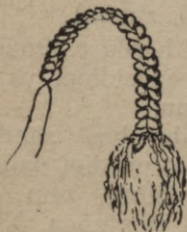
Uzlīmējumi. Bārdai, ūsām, vaigu bārdām, bet atsevišķos gadījumos arī uzacīm, lieto uzlīmējumus.** Pilsētās ir iespējams iegādāties gatavus uzlīmējumus (specialus, uz tilla uzšūtus). Bet ja tādus dabūt nevar, jāzīstiek ar krepu (tress). Kreps ir auklās

* K. Mironovs. Grima mācība.

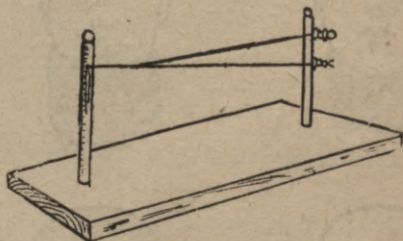
** Nelielas ūsas un vaigu bārdiņas ieteicams uzzīmēt ar otīņu un krāsu, neķeroties pie uzlīmējumiem. (Red.)

iepīti mati (3. zīmēj.). Tas ir dažādās krāsās un iegādājams tūrpāt, kur pērkami citi grimma piederumi. Krepu var pagatavot arī paši ar saviem līdzekļiem, kas ļoti vienkārši.

Taisnus matus grimam izmantot nevar, tad tie izjūk un nepadodas apdarei. Lai mati būtu derīgi grimam, tos «krepē». Dara to šādi. Uz pulkšiem, kas piestiprināti virs 1 metra gara bieža dēļa, uzvelk divas aukliņas ar tādu aprēķinu, lai kreisie gali būtu savienoti, bet labie atšķirti viens no otra ar 6 cm lielu atstarpi (sk. 4. zīmējumu).

ZĪM. 3

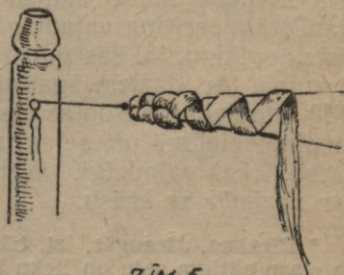

ZĪM. 4

Krepu izgatavo no cilvēka matiem. Mati vispirms jāizmazgā un jāizdezinficē. Tos novāra, izžāvē, izsukā; ja vajadzīgs, matus sajauc (tumšus ar gaišiem) vai iekrāso vajadzīgajā tonī. Pēc tam matus sadala $\frac{1}{2}$ cm biežās šķipsnās. Ņem tādu šķipsnu, iever šaurajā spraudziņā, kur sākas aukliņu savienojums. Ar nelielu šķipsnas galu aptver vienu no aukliņām, īso galu savieno ar šķipsnu, nostiprinājot to, un tad, ar kreiso roku pieturot nostiprināto galu, ar labo roku izpin matu šķipsnu cauri aukliņām (5. zīmējums). Kad viena šķipsna sakrepēta, ņem otru, tās galu savieno ar sakrepētās šķipsnas galu un dara to pašu, ko ar pirmo šķipsnu.

Kad visi mati sakrepēti, aukliņu galus sasiem mezglā, pēc tam matus vāra ūdenī 10—15 min. un žāvē.

Pēc šādas apdares krepētos matus var izlietot grimam. No kropa auklām izrauj vajadzīgo daudzumu krepēto matu, pēc tam tos staipot izveido pēc atiecīgā uzlīmējuma formas.

ZĪM. 5

To sejas daļu, uz kuras jālīmē krepš, noziež ar laku, pagaida pāris minušu, pieliek matus un, piespiežot ar dvieli, tur, kamēr laka sacietē.

Uzlimējumu vietas nevajag noziest ar vazelinu, nevajag arī noklāt ar grima krāsu, citādi uzlimējumi neturēsies.

Zīm. 6

Vidēji lielu bārdu ar sāndaļam pagatavo no četrām daļām. Vispirms krepšu līmē zem zoda, pēc tam uz zoda, tad uz katra zoda sāna (6. zīmēj.).

*Kad bārda pielīmēta, to apcērp, izveidojot vajadzīgo formu.

Bārdu bez sāndaļam pagatavo no divi daļām — vienu pielīmē zem zoda, otru — virs zoda. Nelielu apaļu bārdu veidojot, to vispirms pielīmē zem zoda, tad zodu noziež ar laku un bārdas vaļējos galus uzloka uz augšu un pielīmē pie zoda. Tuvāk pie lūpas zoda bārda mēdz būt retāka. Tādēļ liekais krepš jānogriež.

Lai attēlotu neskūtu seju, uz vaigiem un uz zoda uzlīmē sīki sagrieztus krepšos matus.

Nelielas ūsas pagatavo no divi daļām (7. zīmējums). Lielas ūsas (7. zīm.) pagatavo šādā kārtā: izplēš krepšos matu šķipsnu un starp plaukstām saritina vajadzīgā garumā ar tādu aprēķinu, lai tās gali būtu vienādā biezumā. Ar dažiem matiņiem šķipsnu vidū pārsien; izveidotās ūsas vēl reizi saritina, pielīmē pie sejas un galus noformē, kādi vajadzīgi. Nelielas ūsiņas var uzzīmēt ar krāsu.

Zīm. 7

* Piezīme. Jāraugās, lai, bārdu uzlīmējot, nepaliktu krasas robežlīnijas starp aktiera seju un lieko bārdu. Vaigu virzienā bārdai pakāpeniski jāsamazinās, līdz tā pilnīgi izzūd. (Red.)

Uzacis pielīmē tāpat kā ūsas (t. i., ar laku ieziežot ādu un tad piespiežot ar drānu klāt pieliktās uzacis un paturot, kamēr laka sacietējusi).

Matu sasukājums. Frizuras. Matu sasukājumam grimā liela nozīme. Ļoti bieži pēc matu sasukājuma varam noteikt cilvēka raksturu — vai tas vienkāršs, kautrīgs vai koķets, nolaidīgs vai akurats utt. Ja matus saslapina ar ūdeni, tie kļūst padevīgi un tad var izveidot frizuru, kādu grib.

Matu krāsošana. Lai mainītu matu krāsu, nav nebūt obligata parūka, var izdarīt to vienkāršākiem līdzekļiem. Lai mati būtu spīdīgi, tos ieziež ar vazelinu vai citu kādu taukvielu. Ja vajag sirmus matus, tos ieziež ar vazelinu (vai taukiem) un pēc tam iepuderē ar baltu pūderi (pūderi var atvietot krīts vai milti).

Tādā pašā kārtā tumšus matus var padarīt par gaišiem, iepuderējot dzeltenu pūderi.

Gaišus matus var nokrāsot tumšus ar apdedzinātu korķi vai ar bērza ogli. Korķi vai ogli tādā gadījumā sasmalcina pulverī un izsijā. Pēc tam ar vazelinu ieziestos matus piekaisa ar šo pulveri.

Matu cirtošana. Matus var sacirtot ne vien ar karstām matu šķērēm, bet arī aukstā veidā. Dara to šādi: saslapina matus ar ūdeni un uztin tos uz lupatiņām, lupatiņu galus aizsienot. Kad mati izžuvuši, lupatiņas izņem, — mati būs cirtaini.

Tāda cirtošana jādara laikus, nevis pirms pašas izrādes, citādi mati nepaspēs izžūt.

Ir vēl divi paņēmieni matus cirtojot uz matadatām. Abi ļoti vienkārši. Pirmais paņēmiens pielietojams tad, kad vajadzīga kupla, gofrēta (t. i., ar dziļām paralelām krokām —

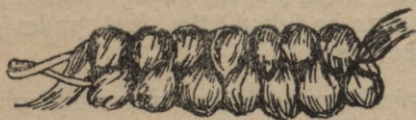
«gofriem») frizura. Dara to šādi: matus sadala šķipsnās. Jo biežāku ņem šķipsnu, jo biežākas, rupjākas būs cirtas, jo šķipsnu ņem plānāku, jo cirtas būs smalkākas, sīkākas. Izsukātu un ar ūdeni viegli saslapinātu matu šķipsnu uztin uz matadatas (kā parādīts 8. zīmējumā). Matus nevajag cieši tīt, bet apvīt pēc kārtas te vienu, te otru matadatas zaru. Pēc tam, kad mati

Zīm. 8

uztīti, abus matdatas galus saliec kopā un nostiprina (9. zīmējums). Kad mati sausi — adatas izņem.

Otrais paņēmieni, cirtojot matus ar matadatām, pielietojams tad, kad vēlas vilņainus matus. Iārīkojas šādi. Nem matu šķipsnu labajā rokā.

Zīm. 9

Zīm. 10

Matadatu tur kreisajā rokā, starp īkšķi un rādītāju, un no apakšas pietur ar vidējo pirkstu (sk. 10. zīmējumu). Pēc tam pabīda matadatas galus katru uz savu pusi, starp tiem ieliek matu šķipsnu un ar to aptin vienu matadatas zaru, tinot no kreisās uz labo pusi. Kad šķipsna uztīta, adatas galus saliec kopā un nostiprina.

Cirtojot ar matadatām, kā vienā, tā otrā gadījumā matus uztin uz adatām, sākot no pašām matu saknēm.

Lai izveidotu pilnīgi gludu frizuru, matus saslapina, sasukā un uz kādu laiku nosien ar dvieli.

Šajā nelielajā rakstā mēs īsumā pastāstījām par to, kā lietojams grims. Bet tēla ārējā izskata izveidošana neaprobežojas vienīgi ar sejas pārveidošanu. Visai aktiera ārienei — viņa gaitai, uzvešanās veidam, augumam, kostimam — jākalpo vienam un tam pašam mērķim: rādīt pareizu māksliniecisku tēlu saskaņā ar tā iekšējo saturu.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309056599

Obilgāts koncentrāts' exemplārs

549

BEZMAKSAS IZDEVUMS

[0-15]